

Drawn after Nature

In de jaren negentig van de vorige eeuw heeft men in de archieven van de Jagiellon Universiteit in Krakow een verzameling botanische afbeeldingen, bekend als de Libri Picturati A18-30 in 13 boekdelen uit de 16^e eeuw, herontdekt. Een onderzoeksproject werd gestart met als resultaat dat deze platen voor het eerst samen zijn uitgegeven. Een internationaal team onder leiding van Jan de Koning heeft een bijdrage geleverd om deze collectie in een historische context te

plaatsen. In 24 essays worden verschillende thema's rondom de ingekleurde tekeningen behandeld. Het laatste deel van dit prachtige boek toont alle platen met de originele annotaties verkleind en in kleur gereproduceerd. Een beperkt aantal is op ware grootte afgebeeld.

Onderzoek wijst uit dat de tekeningen zijn gemaakt in de tweede helft van de 16^e eeuw in de omgeving van Brugge in opdracht van de Vlaamse edelman Charles de Saint Omer, patroon van Clusius. Wie de maker van al deze werken is, blijft een kwestie van veronderstellingen. Wel is duidelijk dat Carolus Clusius (1526-1609, van 1593 tot aan zijn dood professor in de botanie in Leiden) er bij betrokken was. De functie van deze collectie van ruim 1400 botanische aquarellen zou een documentatie van de tuinen van deze edelman kunnen zijn. Thans wordt ze beschouwd als één van de grootste en meest belangrijke Europese verzamelingen van de tweede helft van de 16e eeuw. Annotaties zijn in alle boekdelen handmatig gemaakt, een aantal worden toegeschreven aan Carolus Clusius en Caspar Bauhin. Op een gegeven moment kwamen de boekdelen terecht in Kleve en vervolgens in de collectie van de keurvorst van Brandenburg in zijn voor het publiek toegankelijke bibliotheek in Berlijn. In de Tweede Wereldoorlog werd deze collectie opgesplitst en op diverse adressen in veiligheid gebracht. De Libri Picturati werden eerst onder-

gebracht in kasteel Fürstenstein in de buurt van Breslau en vervolgens in het klooster van Grüssau, nabij de grens van Silezië en Bohemen. Na de oorlog werden ze overgebracht naar de Jagiellonische bibliotheek van de Universiteit in Krakow. Daar bleven ze enkele decennia liggen tot ze werden 'herontdekt' en in 1981 toegankelijk werden voor de wetenschap. Een en ander heeft te maken met de naoorlogse complexe politieke problematiek tussen Polen en Duitsland met betrekking tot de diverse kunstschaten.

Het bijzondere aan deze tekeningen is dat ze een periode van vernieuwing karakteriseren waarin de planten realistisch en zeer nauwkeurig door de kunstenaar worden weergegeven. Voor de Libri Picturati geldt dit ook voor de morfologische informatie, door de met precisie uitgevoerde weergave van details. Het maken van de Libri Picturati was een gewaagde onderneming, alleen een gepassioneerde en vermogende persoon kon een dergelijk werk tot stand laten komen. Zoals in die tijd gebruikelijk was, had maar een beperkte kring toegang tot deze collecties. Dankzij dit prachtige boek kunnen wij nu kennis nemen van deze afbeeldingen, want de originele boekdelen moeten op hun plaats blijven. Ze zijn echter wel toegankelijk voor onderzoek. Hoewel de meeste illustraties van kruidachtige planten zijn, is er een bescheiden aantal van ongeveer 150 houtachtige gewassen, waar-

BOEKEN

van een groot deel bomen. Enkele tekeningen zijn op ware grootte gereproduceerd, zoals *Acer pseudo-platanus*, *Prunus avium*, *Laburnum anagyroides*, *Fraxinus ornus*, *Taxus baccata* en *Corylus avellana*. Voor dendrologen en dendrofielen is dit boek interessant om te weten wat er toen opgenomen was aan houtachtige soorten in een dergelijke collectie van botanische illustraties. Maar natuurlijk ook om te zien hoe prachtig en nauwkeurig deze ge-aquarelleerde tekeningen van de late Renaissance tijd uitgevoerd zijn.

Jan de Koning, Gerda van Uffelen
e.a.

Drawn after Nature.

*The complete botanical watercolours
of the 16th-century Libri Picturati.*

ISBN 978 90 5011 238 3; KNNV Uitgeverij; € 69,95